

FRANCISCO GRACIA ALONSO

Lluís Pericot. Un prehistoriador entre dos épocas.

Urgoiti editores, Pamplona, 2017, 637 p.

NARCÍS SOLER MASFERRER

CATEDRÀTIC DE PREHISTÒRIA DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

Lluís Pericot Garcia (5 de setembre de 1899 - 12 d'octubre de 1978) va ser vicepresident de l'Institut d'Estudis Gironins des de la seva fundació (1946), quan el presidia el seu amic Tomàs Carreras Artau i, després del decés d'aquest (1955), passà a ser-ne president fins a la seva mort el 1978. En una època difícil tant per la ideologia imperant com per l'obligada austeritat a causa de la manca de mitjans, la seva gestió va ser determinant per obtenir els recursos per a les activitats de l'institut, l'edició dels "*Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*" i aconseguir l'indubtable prestigi de què aquesta revista va gaudir i que els seus successors intentem mantenir. Aquells recursos procedien de la Diputació de Girona i de l'Ajuntament, però també del *Consejo Superior de Investigaciones Científicas*, en el qual ell tenia càrrec i influència. Encara que residia a Barcelona, va saber envoltar-se de gironins que, com Lluís Batlle i Prats o Joaquim Pla Cargol, portaven el dia a dia de l'Institut.

El deute que l'IEG li té, i la importància de la seva figura per a l'arqueologia i la prehistòria de tres continents, fan que sigui un goig poder comentar als lectors dels *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* una biografia que li ha estat dedicada fa poc.

Lluís Pericot ja ha estat objecte d'una multitud de treballs en homenatge de la seva persona, escrits generalment breus que proporcionen detalls de la seva vida, presenten la seva bibliografia o tracten algun aspecte de la seva activitat. Esmentarem només com a exemple els que diferents autors gironins li van dedicar en ocasió de la seva mort i que es van publicar a la *Revista de Girona* (85, 1978) i a *Presència* (521, 1978).

La biografia de la que volen donar compte en aquest escrit és una altra cosa molt més ambiciosa, rigorosa i completa. És un relat detallat de la vida

professional i científica de Lluís Pericot en el context social i polític que li va tocar viure. Probablement cap altre prehistoriador o arqueòleg no ha tingut ni tindrà mai una biografia tan completa, exhaustiva i ben travada. I això perquè en la gènesi d'aquest llibre han coincidit unes circumstàncies que rares vegades es donen.

En primer lloc l'autor de la biografia és, i probablement no podria haver estat cap altre, el catedràtic de Prehistòria de la Universitat de Barcelona Francisco Gracia el qual, a més d'especialista en el món ibèric i en la guerra durant la protohistòria, s'ha convertit en el gran cronista de les transformacions de l'arqueologia catalana i espanyola en el segle XX. Un cronista d'un rigor i una erudició extraordinaris, aconseguits amb una recerca detallada de la documentació original en tots els arxius i fonts disponibles.

Lluís Pericot ja havia estat coprotagonista en altres publicacions de Francisco Gracia, com una feta en col·laboració amb Josep M. Fullola i Francesc Vilanoba (*58 anys i 7 dies. Correspondència de Pere Bosch Gimpera a Lluís Pericot (1919-1974)*. Universitat de Barcelona, 2002, 474 p.) on es publiquen les 276 cartes que li adreçà el seu amic i mestre Pere Bosch Gimpera. Pericot tenia també la seva part de protagonisme en una altra obra escrita en col·laboració amb Josep M. Fullola (*El sueño de una generación. El crucero universitario por el Mediterráneo de 1933*, Universitat de Barcelona, 2006, 534 p.), en la biografia que Francisco Gracia ha escrit sobre Pere Bosch Gimpera, rector de la Universitat de Barcelona i conseller de Justícia de la Generalitat durant la Guerra Civil (*Pere Bosch Gimpera. Universidad, política, exilio*. Ed. Marcial Pons, Madrid, 2011, 474 p.) i en la biografia del que fou director del Museu Arqueològic de Barcelona i catedràtic de Prehistòria de la Universitat després de la guerra, Martín Almagro Basch, amb qui Lluís Pericot va haver de conviure vulgues que no molts anys (*Arqueología i política. La gestión de Martín Almagro Basch al capdavant del Museu Arqueològic Provincial de Barcelona (1939-1962)*. Universitat de Barcelona, 2012, 406 p.). Lluís Pericot també té un paper en una obra decisiva en la línia d'investigació que estem resseguint (*La arqueología durante el primer franquismo (1939-1956)*. Col. Bellaterra Arqueología, Ed. Bellaterra, Barcelona, 2009, 551 p.). Tota aquesta tasca ingent de recerca, que podríem completar amb la coordinació (amb Jordi Casassas i Josep M. Fullola) d'una història de la Universitat de Barcelona i nombrosos articles, ja proporcionava a Francisco Gracia una base excel·lent per emprendre la biografia de Lluís Pericot, que ja havia tractat parcialment en totes aquestes obres. Quasi podríem dir que era inexcusable que un dia o altre l'escrivís.

En segon lloc, ha facilitat l'existència del llibre que comentem l'extraordinària quantitat d'informació que es conserva sobre l'activitat de Lluís Pericot en tots els aspectes de la seva vida. A més del fet que la seva vida professional i gestió universitària ha quedat en els arxius administratius, ell era un home que ho conservava tot de forma ordenada, des dels bitllets dels transports que usava a les entrades dels llocs que visitava. Un home que escrivia molt, que va mantenir correspondència amb multitud d'arqueòlegs i prehistoriadors d'arreu del món, entre ells les primeres figures de la prehistòria europea, americana i africana, i s'escrivia amb els més variats personatges del món cultural i polític espanyol, correspondència que moltes vegades s'allargava durant dècades. La majoria d'aquestes cartes s'han conservat en el Fons Pericot, ja àmpliament utilitzat per Francisco Gracia en les obres esmentades, i en els arxius dels seus destinataris, generalment també conservats, ja que aquests destinataris també eren persones significades. Ens han explicat que cada vegada que era fora del seu domicili en viatge d'estudis, en ocasió de congressos, per dictar conferències o fer gestions administratives a Madrid, circumstàncies que es donaven molt sovint, i de vegades aquestes absències s'allargaven mesos, escrivia una carta a la seva esposa Teresa Raurich cada dia sense falta, on li comentava els avatars professionals i personals de cada jornada. A més, quan visitava llocs llunyans o exòtics en ocasió de congressos o viatges d'estudi, solia redactar un diari amb les seves impressions, que de vegades publicava.

Finalment encara hi podem afegir una tercera circumstància feliç. Tot el fons d'informació acumulat durant la seva vida va ser gestionat amb cura, primer per les seves filles i després pels seus néts, un dels quals, Josep Maria Fullola Pericot és, com el seu avi, catedràtic de Prehistòria de la Universitat de Barcelona i és qui ha escrit el pròleg de l'obra que comentem. Avui el fons es conserva, ordenat, a la Biblioteca de Catalunya. Llevat d'algun cas excepcional: Lluís Pericot era, com el seu pare farmacèutic, afeccionat a la botànica i havia continuat l'herbari patern, un herbari prou interessant, que va ser cedit a la Universitat de Girona (*Revista de Girona* 296, 2016).

Diffícilment podrem resumir aquí una obra tan extensa i detallada. La biografia ens porta als orígens familiars dels Pericot com a artesans a Torroella de Montgrí. El pare de Lluís, Joan Pericot Prats (1870-1944) va ser farmacèutic militar. Quan complia el destí a l'Hospital Militar de Girona van néixer Lluís i els seus germans Maria, Josep i Joan. Des del 1907 vivien en el número 17 del carrer del Nord, una casa propietat de Modest Furest i Roca, que explotava les aigües del Puig de les Ànimes de Caldes de Malavella

on, per casualitats de la vida, va descobrir un important jaciment paleolític i romà. És extraordinària la visió que Francisco Gracia ens dóna del món cultural de Girona a principis del segle XX, començant per les persones que vivien en el mateix replà de l'edifici i seguint amb les amistats travades en el gimnasi que hi havia a la Fontana d'Or. Lluís Pericot va anar a l'Institut de Girona (1909-1914), on va ser un estudiant brillantíssim, que treia matrícula d'honor de quasi tot, i premi extraordinari de batxillerat en competència amb Josep M. Millàs Vallicrosa, un amic també alumne excel·lent, fill de Santa Coloma de Farners, que seria un gran arabista i hebraista.

El 1915 la família es va traslladar a Barcelona seguint el nou destí del pare. Lluís ja s'havia matriculat a la universitat per estudiar Lletres i Dret (la seva mare creia que un home com cal havia de tenir dues carreres i un ofici; per això també havia començat a aprendre ebenisteria, una activitat, en aquella època, característica de Torroella de Montgrí). A la universitat va ser un estudiant brillant, encara que decebut pels continguts que s'hi ensenyaven, fins que el curs 1916-1917 va assistir, un inoblidable 2 d'octubre de 1916, a la primera classe que hi feia el jove catedràtic Pere Bosch Gimpera, format a Alemanya. Començava aquí una relació amb qui seria el seu mestre, només 8 anys més gran, relació que va decidir la seva vocació i que duraria tota la vida. Francisco Gracia ens endinsa magistralment en la Universitat de Barcelona d'aquella època. El curs següent s'afegiran també com alumnes de Bosch els germans Josep de Calasanz i Elies Serra Ràfols i Alberto del Castillo, amb els qui Lluís Pericot mantindrà amistat tota la vida. Vindran ara els anys de les primeres excavacions en els caus del Montgrí i de la col·laboració amb el Servei d'Investigacions Prehistòriques que dirigia Pere Bosch a l'Institut d'Estudis Catalans, de la curiosa polèmica sobre el valor de la prehistòria amb Josep Pla i dels primers intents d'aconseguir una plaça a la universitat. Aquests van culminar quan, després de llegir la seva tesi doctoral sobre *La civilización megalítica catalana y la cultura pirenaica*, va aconseguir el 1923 plaça de catedràtic d'Història Antiga i Medieval d'Espanya amb les acumulades de Moderna i Contemporània a la Universitat de Sant Jaume de Galícia. El llibre ens guia ara sobre els projectes de Lluís Pericot en el nou destí i les relacions que va establir-hi. Aquí com arreu feia amics que li duraran tota la vida, amb els que establia relacions d'ajuda mútua. Són els anys també del festeig i casament amb la bagurenca Teresa Raurich i de la redacció d'obres importants, com *Los pueblos de América*. Contra l'opinió de Pere Bosch i de molts dels seus amics, que creien que el seu futur es trobava a Galícia, que veien com una regió amb gran futur pels estudis prehistòrics,

Lluís Pericot, per raons familiars, optà a la plaça de catedràtic d'Història Moderna i Contemporània d'Espanya a la Universitat de València, càtedra que va obtenir. Va resultar que en realitat era al País Valencià on tenia el seu futur com a prehistoriador. Vindran ara els anys més fructífers, sobretot per les excavacions a la cova del Parpalló de Gandia i a altres importants jaciments paleolítics i d'època ibèrica i per la seva col·laboració amb el Servei d'Investigació Prehistòrica de la Diputació de València, del que va ser sotsdirector durant molts anys. El 1934 aconseguirà, de forma rocambolesca, accedir a una càtedra d'Història Moderna i Contemporània a la Universitat de Barcelona, on de seguida va ser nomenat secretari de la Facultat de Filosofia i Lletres. Abans havia participat en el creuer de 1933 pel Mediterrani que ja ha estat esmentat. La biografia dóna també una àmplia panoràmica de l'Espanya universitària d'aquesta època, des de la dictadura de Primo de Rivera i els anys a Galícia als temps convulsos que seguiran i que culminaran amb la Guerra Civil. Pericot serà un home fidel al seu mestre Pere Bosch Gimpera, rector de la Universitat, però sense significar-se excessivament. Van ser anys molt difícils, amb contínues tensions entre els sectors catalanistes, amb els que es situava, i els reaccionaris; però molt més ho van ser després del final de la guerra. Lluís Pericot, quan ja es dirigia cap a la frontera de la Jonquera, s'ho repensà i finalment no es va exiliar. Va veure en perill el seu lloc a la universitat en un llarg procés de depuració, del que se'n va sortir gràcies als avals que va aconseguir entre els seus amics del costat nacional, perquè ell també havia ajudat moltes persones en els primers temps convulsos després del cop d'estat. Superat el procés favorablement, va poder anar consolidant la seva posició gràcies a la difusió de la seva obra, especialment la monografia sobre la cova del Parpalló (1942), guanyadora del premi Francesc Martorell a la millor obra d'arqueologia hispànica, i al prestigi internacional que va anar consolidant. Va haver de compartir el poder sobre l'arqueologia catalana amb Martín Almagro Basch, el qual, com a representant del bàndol guanyador, s'havia convertit en director del Museu d'Arqueologia de Barcelona, del Servei d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació de Barcelona, de les excavacions a Empúries, i en catedràtic de Prehistòria de la Universitat. Pericot va saber contemporitzar amb Almagro i aliar-s'hi quan convenia.

El 1941 va ser nomenat comissari provincial d'excavacions arqueològiques de la província de Girona, malgrat que els seus enfrontaments amb el seu cap, el director de la *Comisaría General de Excavaciones Arqueológicas*, el falangista Julio Martínez Santa-Olalla, van ser continus. Francisco Gracia explica amb tot detall com des d'aquest càrrec va establir una xarxa de comissaris locals,

molts d'ells noms il·lustres de l'arqueologia gironina (Francesc Riuró, Lluís Esteva, Josep M. Corominas, Pere Caner...), i va facilitar l'obtenció de permisos i de recursos per a les excavacions i les publicacions. Quan finalment els catedràtics d'arqueologia van poder fer desaparèixer la *Comisaría General* i amb ella el poder del seu director, i en això Lluís Pericot hi va tenir un paper decisiu, i va ésser substituïda pel *Servicio Nacional de Excavaciones Arqueológicas*, va ser nomenat delegat d'excavacions de Catalunya i Balears, càrrec que va mantenir fins al 1962. El 1959 havia assumit també la direcció del Servei d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació de Barcelona. Les seves relacions amb el director general de Belles Arts, amb el ministre d'Educació i amb el secretari del *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* eren excel·lents i li permetien escapolir-se de les intrigues i denúncies de Julio Martínez Santa-Olalla, que es troben reflectides fins i tot en la correspondència d'aquest amb el governador civil de Girona.

Arribem als anys 50, al punt més àlgid de la carrera de Lluís Pericot, quan es converteix en el prehistoriador de referència a Espanya i el referent d'aquest país a l'estranger. Fou coorganitzador dels congressos de l'*Instituto de Estudios Pirenaicos* (un dels quals, el 1958, tingué lloc a Girona), dels de l'Institut d'Estudis Ligurs i dels cursos d'Empúries. El 1954 va ser el president del IV Congrés de la Unió Internacional de Ciències Prehistòriques i Protohistòriques que es desenvolupà a Madrid, fet que marca potser el punt àlgid de la seva vida científica. Però és que al 1963 ho va ser del V Congrés Panafricà de Prehistòria, el 1964 del XXXVI Congrés Internacional d'Americanistes i el 1967 altra vegada del VI Congrés Panafricà de Prehistòria i Estudis del Quaternari a Dakar.

Així doncs, era considerat un importantíssim prehistoriador a Europa, Àfrica i Amèrica, gràcies a les seves obres i als constants viatges a aquests continents. El 1955 serà el membre decisiu del jurat que decidí qui ocuparia la càtedra d'Història Primitiva de l'Home a Madrid, el lloc més alt de la jerarquia entre prehistoriadors, si Julio Martínez Santa-Olalla, que des del 1939 l'ocupava provisionalment, o Martín Almagro Basch. Aquests dos representaven dues faccions dins del règim franquista, i per això es tractava d'una oposició carregada de significació científica i política que Francisco Gracia ha explicat exhaustivament en un altra de les seves obres ja esmentada. Lluís Pericot va passar comptes amb Julio Martínez Santa-Olalla i la càtedra fou per Martín Almagro.

Al 1955, ja amb Almagro a Madrid, la seva càtedra passa a ser realment de Prehistòria, i el mateix any Lluís Pericot és decisiu en el fet que Miquel

Tarradell obtingui la de València i Pere de Palol la de Valladolid. Ell, que havia hagut d'ensenyar les matèries més diverses, finalment es va poder centrar en la seva vocació. Amb l'arribada de Joan Maluquer de Motes a una altra càtedra a Barcelona va poder emprendre nous projectes i col·laborar en la renovació de la Facultat de Lletres i dels seus plans d'estudis que va emprendre Maluquer com a degà.

Al 1959 va rebre la *Gran Cruz de la Orden Civil de Alfonso X el Sabio*. Les actes de la junta de l'IEG se'n van fer ressò. Va rebre també moltes altres distincions: Doctor Honoris Causa per la Universitat de Tolosa de Llenguadoc (1965), Creu de Cavaller de la Legió d'Honor (1982), Ordre Nacional del Senegal imposada pel president del país Léopold Sédar Senghor, Medalla de la ciutat de Figueres, Medalla d'or al Mèrit cultural de Barcelona, Medalla de plata de la universitat de Barcelona..., i molts homenatges, de vegades científics i altres populars, com quan el 1972 Josep Baró li dedicà la sardana "Regina de l'Empordà". La ciutat de Girona li ha destinat els seus millors carrers. Primer una avinguda, la de Montilivi. Després, al 1978, durant el mandat de l'alcalde Joaquim Nadal, aquesta va recuperar el seu nom, i el del prehistoriador va ser donat a l'actual avinguda Lluís Pericot, que abans era de Calvo Sotelo. Es va jubilar el 5 de setembre de 1969 i va morir el 1978. Va ser enterrat a Begur, el poble de la seva esposa, on tenien casa en la que reposava de les seves múltiples dedicacions sempre que podia.

Com hem vist Lluís Pericot va ser un catedràtic i prehistoriador de gran prestigi arreu, prestigi degut en primer lloc a la seva obra i a la bona gestió en els seus càrrecs, però també al seu caràcter afable i conciliador, que sempre procurava ajudar tothom. Era també un home hàbil en la confrontació, que sabia fer-se valer i buscar el recolzament i les influències necessàries.

A més de la seva obra de recerca i de síntesi Lluís Pericot deixà un textos impagables de reflexió sobre la seva disciplina, escrits en ocasions solemnes com l'obertura del curs a la Universitat de Barcelona o la seva entrada com a membre de la *Real Academia de la Historia*, textos de que permeten seguir l'evolució del seu pensament: *Grandeza y miseria de la Prehistoria* (1948), *La raíces de España* (1952), *Medio siglo de prehistoria hispánica* (1964), *Reflexiones sobre la prehistoria hispánica* (1972).

Aquesta biografia, malgrat que és densa i que les afirmacions que conté estan avalades per 1634 notes a peu de pàgina, es llegeix de forma apassionada perquè l'autor ens fa entrar en el personatge i en l'època, i ens ofereix divertides anècdotes. A cada pàgina hi hem descobert aspectes que desconexiem que afecten Lluís Pericot, els seus col·legues, amics o persones

que el van tractar, i també la vida universitària, social i cultural del temps de la república i del franquisme, moguda pels interessos personals i polítics que queden al descobert en les cartes escrites només per als ulls dels destinataris.

No cregueu que aquesta biografia sigui un panegíric de Lluís Pericot. Les seves opinions científiques no sempre van ser encertades, com els anys s'han encarregat de demostrar. Les febleses del personatge també hi surten, perquè fou un home que va haver de sortir-se'n com va poder d'un procés de depuració, i que després va haver d'adaptar el seu discurs a la visió de la història d'Espanya que s'exigia durant els anys del franquisme, i algunes vegades va dissimular la seva fidelitat a Pere Bosch Gimpera, una de les bèsties negres del règim. No s'amaguen les opinions desfavorables que en tenien alguns dels seus contemporanis, sobretot pel seu caràcter conciliador, que desagradava als adversaris d'un conflicte on ell es veia implicat, que el volien més decididament del seu costat. Francesc Gracia ha posat una fita insuperable en la història de l'arqueologia catalana amb aquesta biografia d'un gran home i arqueòleg que va tenir fort lligams amb l'Institut d'Estudis Gironins i amb Girona. Cap altre arqueòleg català no ha tingut mai la influència que ell va tenir, ni tampoc no se'ns acudeix ara cap gironí amb una biografia tant completa i documentada, on tota la seva època es veu emmirallada. Recomanem, doncs, vivament la lectura del llibre a tots el gironins ininteressats en l'arqueologia i la història.

NORMES PER A LA PRESENTACIÓ D'ORIGINALS A L'INSTITUT D'ESTUDIS GIRONINS

L'Institut d'Estudis Gironins publica cada any un volum dels Annals, a través del qual vol donar a conèixer les recerques i les investigacions que fan els membres de l'entitat i els estudiosos d'altres institucions científiques i culturals, convidats a participar en homenatges i miscel·lànies que desitgin publicar-hi.

L'àmbit territorial dels treballs: estudis, edició de textos i documents, ressenyes, crítiques, etc., serà preferentment el de les comarques gironines, Catalunya i els Països Catalans. El consell editorial també acceptarà publicar altres investigacions sobre les realitats històriques, socials i culturals que estimi convenients.

Per tal d'assegurar una publicació homogènia i unitària es dicten les següents normes obligatòries sobre la presentació i publicació d'originals:

1. Els autors han d'enviar o presentar a la seu de la secretaria de l'IEG (C. Murral·la, 2, 17004 Girona, correu: info@ieg.cat), els treballs ben redactats, polits, definitius, amb un màxim de 30 folis, escrits a una sola cara, a doble espai, incloses les notes, els apèndixs documentals, il·lustracions, mapes o gravats. S'aconsella enviar-los per correu electrònic. No s'admetran esborranys ni treballs mal redactats o amb faltes d'ortografia. Tampoc s'acceptaran treballs ja publicats o en curs d'edició en altres publicacions. Les llengües de publicació dels "Annals" són el català i el castellà. També s'accepten articles en francès, anglès, alemany i italià.

2. Els treballs més llargs de 30 folis també podran ser admesos si la junta ho considera convenient. Cada treball portarà a la primera plana el títol en majúscules amb el nom de l'autor o autors en minúscula, i el nom de l'entitat a la qual representa. El text es pot estructurar en subcapítols, subapartats, notes, annexos i bibliografia que duren els títols convenientment subratllats. Només s'admetran les abreviacions més usuals: fig., pàg., aprox., per ex., aC (abans de Crist), dC (després de Crist), s/d, etc. En les xifres suprimirem els punts (any 1992). Els textos i les citacions inclosos en altres llengües han d'anar en cursiva o subratllats. Els punts cardinals s'escriuran amb minúscules i sencers. En la transcripció de textos catalans antics, si l'autor no dóna cap criteri, es recomana fer servir les normes d'edició de la col·lecció "Els Nostres Clàssics" d'Editorial Barcino.

Bàsicament consisteixen en la separació de mots aglutinats, l'ús de punts volats i l'apostrofació, la normalització de majúscules i minúscules, de la "i/j, u/y", etc. L'accentuació i la puntuació són les del català actual. Per governar-se millor en el món de les cites i de l'edició de textos, recomanem el llibre de Josep M. Pujol i Joan Solà, *Ortotipografia. Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*, Columna, Barcelona, 1995.

3. El consell editorial de l'Institut d'Estudis Gironins es reserva el dret de no publicar aquells treballs que per defectes de redacció, de presentació o de contingut no s'adaptin a aquesta normativa de publicació d'originals. La junta de govern de l'Institut pot rebutjar també aquells estudis que no tinguin prou qualitat científica o bé que mostrin greus defectes de metodologia en la seva elaboració. Només l'autor és responsable del contingut de l'article, especialment quan es tracten aspectes ideològics o es donen opinions molt personals.

4. Dins el text, les cites bibliogràfiques es poden fer de dues maneres. La que s'imposa més és l'anglosaxona: (Bloch, 1969), (Nolla & Casas, 1984) 0, (Fabre et al., 1991), segons si la publicació a la qual es refereix sigui d'un, dos o més de dos autors. Si cal indicar les pàgines: (Bloch, 1969, pàg. 53), (Esteva, 1993, pàg. 64-67). Si un autor citat en el text té més d'una publicació referenciada en un mateix any caldrà assenyalar-ho de la següent manera: (Pla, 1990a), (Pla, 1990b), etc.

Aquests títols aniran ordenats per rigorós ordre alfabètic de cognoms i dins del mateix cognom, per anys, seguint aquestes indicacions: si es tracta d'un llibre, el cognom en majúscules, una coma i el nom o la inicial. Si es tracta de dos autors, després del cognom i nom (o inicial) del primer, la copulativa i a continuació el nom (o inicial) i el cognom del segon autor, seguit de la data de publicació entre parèntesis, dos punts i el títol complet del llibre en cursiva (o subratllat), l'editorial si es vol, el lloc o llocs d'edició i si sembla oportú, entre parèntesis, la col·lecció on s'ha publicat l'obra:

BLOCH, R. (1969). *L'épigraphie latine*, Presses Universitaires de France, París ("Que sais-je?", núm. 534).

NOLLA, J. M. i J. CASAS (1984). *Carta arqueològica de les comarques de Girona. El poblament d'època romana al nord-est de Catalunya, Girona...*

En el cas que signin el treball més de dos autors, cal donar tots els noms:

FABRE, G., M. MAYER i I. RODÀ (1991). *Inscriptions romaines de Catalogne*. III. Géronne, París...

Si un autor o autors ténen més d'una publicació esmentada en el text en un mateix any farem les cites de la manera següent:

PLA, J. (1990a): *La pesca de la tonyina*. Sitges.

PLA, J. (1990b): *Les salaons. Estat actual d'aquesta indústria*. Barcelona.

Si el que citeu és un article d'una revista, seguirem la mateixa normativa però de la manera següent: cognom i nom (o cognoms i noms), l'any de publicació entre parèntesis, dos punts i el títol de l'article complet, una coma, i a continuació el nom de la revista en cursiva (o entre cometes), el número i si s'escau, entre parèntesis, el lloc de publicació i, finalment, les pàgines que ocupa l'article dins de la publicació. Si citeu un congrés o un llibre que hagi estat editat a cura d'un o uns autors, aquests cal que constin darrera del títol del congrés o volum, entre parèntesis, indicant (editat per...) o (a cura de...)

Exemples:

CARBONELL, J. (1990-1991): *Entorn a un poema catul·lià d'Antonio Agustín*, "Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, XXXI, pàg. 141-153.

LLINÀS, J. i J. SAGRERA (1993): *Una construcció alt-imperial a Llafranc. Fases, estratigrafia i materials*, "Cypsela", X (Girona), pàg. 105-127.

NIETO, F. J. (1984): *Algunos datos sobre las importaciones de cerámica "Phocaeen Red Slip" en la Península Ibérica*. "Papers in Iberian Archaeology" (editat per T.F.C. Blagg, R.F.J. Jones i S.J. Keay), Oxford, pàg. 540-551 (BAR International Series 193 (II)).

AQUILUÉ, X., R. MAR, J.M. NOLLA, J. RUIZ DE ARBULLO i E. SANMARTI (1986): *Una lápida dedicada a M. Iunius Silanus aparecida en el foro romano de Ampurias*, "Actas de la reunión sobre epigrafía hispánica de época romano-republicana", (Saragossa, 1983), pàg. 151-156.

També s'accepten les notes a peu de pàgina, el sistema de cites tradicional. En aquest cas, dins del text, s'han de posar els números correlatius que remetent a la nota a peu de pàgina. Dins de les notes, les cites es faran tal com hem indicat abans:

1. Vegeu, per exemple, CASAS, J., J. MERINO i V. SOLER, *Noves observacions sobre la ceràmica d'època romana de la vila de Tolegassos (Viladamat, Alt Empordà)*, "Cypsela", X, 1993, (Girona), pàg. 133.

o, si es tracta d'un llibre:

33. PLADEVALL, A., *Guillem de Mont-rodon Mestre del Temple i tutor de Jaume I*, Editorial Base, Barcelona, 1976, pàg. 54.

Si en un moment donat cal en una nova nota a peu de pàgina tornar a citar una publicació ja esmentada no cal repetir, completes, les referències sinó que ho farem així: 103. Consulteu, CASAS et al. *Noves observacions...*, citat pàg. 137-138. També es pot fer servir el sistema llatí de notes, op. cit. subratllat per convertir-se en cursiva).

o,

114. PLADEVALL, *Guillem de Mont-rodon...*, citat, pàg. 819.

5. La citació de les figures dins el text es farà en el lloc apropiat, de la següent manera: (fig. 3)... (fig. 1, 12). Els gravats, dibuixos o fotografies han de ser de bona qualitat, preferentment muntats, a punt de publicar, amb escala gràfica, retolació i amb els peus del text, sempre que calgui. Quan sigui possible s'ha de citar la procedència de les fotos i qui n'és l'autor. Pel que fa a la iconografia (dibuixos, gravats) indicarem l'arxiu o biblioteca d'on provenen. A cada figura i a cada taula s'indicarà el nom de l'autor, el número d'ordre que tenen dintre del treball. La cita de documents inèdits d'arxiu es farà de la manera més completa possible per facilitar la seva consulta a futurs investigadors. També aconsellem descriure els manuscrits i les fonts inèdites amb la màxima cura i rigor.

6. Quan els autors corregeixin proves, galerades o paginades no podran modificar, escurçar o allargar el text, ni fer correccions d'estil. En cas que hi hagi diversos autors, les proves només s'enviaran al primer signant. Només es permeten les correccions purament ortogràfiques derivades d'un picatge incorrecte, o bé quan hi hagi problemes mecànics relacionats amb al conversió i compatibilitat entre arxius informàtics. L'autor es responsabilitzarà de les galerades corregides, que haurà de tornar en el termini de 10 dies. En el cas que l'autor/s hi afegeixi més text sobre les proves, el cost del nou picatge seà facturat directament als autors per la impremta.

Els autors rebran, sense càrrec, 25 separates per article publicat i un exemplar dels Annals. La junta no manté correspondència amb els autors dels originals enviats espontàniament. Els autors que desitgin un major nombre de separates, a càrrec seu, hauran de posar-se d'acord amb la impremta.

7. Els articles s'han d'encapçalar amb un resum del contingut del treball presentat en català i en anglès, d'un màxim d'unes cinc línies de text. També calen cinc paraules clau en les dues llengües.

PUBLICACIONS
DE
L'INSTITUT D'ESTUDIS GIRONINS

ANNALS DE L'IEG

Volum	I.	1946.	(exhaurit)	Volum	XXX.	1988-1989.
"	II.	1947.	"	"	XXXI.	1990-1991.
"	III.	1948.	"	"	XXXII.	1992-1993.
"	IV.	1949.	"	"	XXXIII.	1994.
"	V.	1950.	"	"	XXXIV.	1994.
"	VI.	1951.	"	"	XXXV.	1995.
"	VII.	1952.	"	"	XXXVI.	1996-1997.
"	VIII.	1953.	"	"	XXXVII.	1996-1997.
"	IX.	1954.	"	"	XXXVIII.	1996-1997.
"	X.	1955.	"	"	XXXIX.	1998.
"	XI.	1956-1957.	"	"	XL.	1999.
"	XII.	1958.	"	"	XLI.	2000.
"	XIII.	1959.		"	XLII.	2001.
"	XIV.	1960.		"	XLIII.	2002.
"	XV.	1961-1962.		"	XLIV.	2003.
"	XVI.	1963.		"	XLV.	2004.
"	XVII.	1964-1965.		"	XLVI.	2005.
"	XVIII.	1966-1967.		"	XLVII.	2006.
"	XIX.	1968-1969.		"	XLVIII.	2007.
"	XX.	1970-1971.	(exhaurit)	"	XLIX.	2008.
"	XXI.	1972-1973.		"	L.	2009.
"	XXII.	1974-1975.		"	LI.	2010.
"	XXIII.	1976-1977.		"	LII.	2011.
"	XXIV.	1978.		"	LIII.	2012.
"	XXV-I.	1979-1980.		"	LIV.	2013.
"	XXV-II.	1981.		"	LV.	2014.
"	XXVI.	1982-1983.		"	LVI.	2015.
"	XXVII.	1984.		"	LVII.	2016.
"	XXVIII.	1985-1986.		"	LVIII.	2017.
"	XXIX.	1987.				

SÈRIE MONOGRÀFICA

DR. LUIS BATLLE Y PRATS

La Biblioteca de la Catedral de Gerona desde su origen hasta la imprenta, XII + 136 pàgs. + 12 làms., Girona, 1947 (exhaurit).

FR. MANUEL CÚNDARO, O.F.M.

Historia político-crítico militar de la Plaza de Gerona en los sitios de 1808 y 1809. Introducción, transcripción e índices pel Dr. Lluís Batlle i Prats, XXV + 648 pàgs. + 2 làms., Girona, 1953 (exhaurit).

DR. JAUME ROURA ROCA. PBRO.

Posición doctrinal del Fr. Nicolás Eymerich, O.P., en la polémica luliana, XII + 116 pàgs., Girona, 1959 (exhaurit).

JOAN BUSQUETS I DALMAU I JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Les possibilitats de la demografia històrica de les comarques gironines: Inventari dels arxius parroquials de la diòcesi, XII + 144 pàgs., Girona, 1975 1.000 ptes.

MARIA DOLORS FULCARÀ I TORROELLA

Girona i el Modernisme. Contribució a la història dels ambients político-culturals del començament de segle, XII + 216 pàgs., Girona, 1976.

MARIA DE BOLÓS I CAPDEVILA

La comarca de Olot. Estudio de geografia regional, 602 pàgs., Barcelona, 1977 (exhaurit).

RAMON ALBERCH I FUGUERAS

Els orígens de la Girona Contemporània. La crisi de començaments del segle XIX, XV + 178 pàgs., Girona, 1978 (exhaurit).

LLUÍS BATLLE I PRATS

La cultura a Girona de l'Edat Mitjana al Renaixement, XV + 337 pàgs., + 17 làms., Girona, 1979.

RAMON ALBERCH I FUGUERAS I JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Bibliografia històrica de les comarques gironines. I. Ciutat de Girona, XII + 270 pàgs., Girona, 1982.

PERE FREIXAS I CAMPS

Art Gòtic a Girona. Segles XIII-XIV, 400 pàgs., Girona, 1983 (exhaurit).

JOSEP MA. MARQUÈS I PLANAGUMÀ

Els pergamins de la Mitra (891-1687). Arxiu Diocesà de Girona, 192 pàgs., Girona, 1984.

RAMON ALBERCH I FUGUERAS I NARCÍS CASTELLS I CALZADA

La població de Girona (segles XIV-XX), II + 184 pàgs., Girona, 1985

JOAN BOADAS I RASET

Girona després de la Guerra de Successió, Riquesa urbana i estructura social al primer quart del segle XVIII, 262 pàgs., Girona, 1986.

LLUÍS COSTA I FERNÁNDEZ

Historia de la premsa a la Ciutat de Girona (1787-1939), 268 pàgs., Girona, 1987.

NARCÍS XIFRE I RIERA, PVRE.

Girona 1916. Història d'una frustració política, 224 pàgs., Girona, 1987.

ENRIC MIRAMBELL I BELLOC

Història de la Impremta a la ciutat de Girona, 237 pàgs., Girona, 1988.

TOMÀS CARRERAS I ARTAU

La meva Girona. Memòries, 210 pàgs., Girona, 2001.

GEMMA DOMÈNECH I CASADEVALL

Els oficis de la construcció a Girona. 1419-1833. Ofici i confraria. Mestres de cases, picapedrers, fusters i escultors a Girona, 428 pàgs., Girona, 2001.

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Emilio Grahit y Papell. Memorias de un ex-alcalde gerundense, 216 pàgs., Girona, 2003.

NARCÍS M. AMICH I RAURICH

Les terres del nord-est de Catalunya a les fonts escrites d'època tardoantiga (segles IV-VII), 320 pàgs., Girona, 2006.

FRANCESCA VILA I ALSINA

El bisbe de Girona Pere Roger: segle X-1051: mil·lenari de l'inici del seu episcopat 1010-2010., 194 pàgs. Girona 2010.

LLUÍS BUSQUETS I DALMAU

Jaume Busquets i Mollera (Girona, 1903-1968) Artista i pedagog dels bells oficis, 134 pàgs., Girona 2012.

ESTER ARCHÉ I SALELLAS

L'arqueòleg Pere de Palol Salellas i el poble d'Agullana, 77 pàgs., Girona 2017.

Preu de venda: Socis: 15 € No socis: 21 €

COL·LECCIÓ PATRIMONI CULTURAL

Edició conjunta de l'Ajuntament de Girona i de l'Institut d'Estudis Gironins

1. NARCÍS AMICH I RAURICH,

Els sarcòfags romans i paleocristians de Sant Feliu de Girona. Girona, 2000.

2. JAUME FÀBREGA,

La cuina medieval. A taula amb Francesc Eiximenis. Girona, 2000.

3. PEP VILA,

La Setmana Santa a Girona. Girona, 2000.

4. DAVID IGLESIAS I FRANCH,
La muralla de Girona. Dels orígens a l'enderrocament. Girona, 2003.
5. LLUÍS COSTA,
Els mitjans de comunicació a Girona (1787-2003). Girona, 2003.
6. ANNA RIBAS,
Les inundacions a Girona, 2006.
7. ENRIC MIRAMBELL I BELLOC
Els impressors gironins del Renaixement a la Renaixença. Girona, 2007.
8. ÀNGEL RODRÍGUEZ VILAGRAN
La comunicació catòlica a la diòcesi de Girona. Girona, 2011, 143 pàgs.